

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ
นักศึกษามหาวิทยาลัย
ชื่อผู้เขียน : นิภาพร โชติสุดแสน์
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปีการศึกษา : 2545

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยมีจุดประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาว่าลักษณะสถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาหรือไม่ เพราะเหตุใด 2) เพื่อศึกษาถึงจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ว่าเป็นนักศึกษาประเภทใดบ้าง 3) เพื่อแสวงหาตัวแปรเชิงเหตุที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาประเภทต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวน 400 คน จากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ ประเภทจำกัดรับนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 2 สถาบัน แต่ละสถาบันเป็นนักศึกษาคณะวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาก 2 คณะ และคณะวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อย 2 คณะ โดยเป็นนักศึกษาที่เรียนชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ โดยแบ่งกลุ่มตัวแปรเป็น 5 ประเภท คือ 1) กลุ่มพฤติกรรมการท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 2) กลุ่มลักษณะสถานการณ์ 3) กลุ่มจิตลักษณะเดิม 4) กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ และ 5) ลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบวัดมาตรฐานประเมินรวมค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Z-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ 6 ข้อ และมีสถิติชี้รองในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป็นรายคู่ด้วยวิธี scheffe' การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทั้งหมดกระทำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แบ่งโดยลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษา เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจนที่สุด

ผลการศึกษาที่สำคัญ มี 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสถานการณ์ใดใน 5 ด้านที่เหมาะสมมากที่สุดต่อไปนี้ คือ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผลมาก หรือมีบิดามารดาเป็นแบบอย่างมาก หรือรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก หรือรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานท่องเที่ยวสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ มากกว่านักศึกษาประเภทตรงข้าม พบในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยอีก 2 ประเภท คือ กลุ่มท่องเที่ยวน้อย และกลุ่มผลการเรียนต่ำ

ประการที่สอง นักศึกษาที่มีจิตลักษณะแต่ละด้านใน 4 ด้านสูง คือ มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก หรือมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก หรือมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง หรือมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ มากกว่านักศึกษาประเภทตรงข้าม พบในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มต่างจังหวัด

ประการที่สาม พบว่า ตัวแปรกลุ่มลักษณะสถานการณ์ 6 ตัวแปร เมื่อรวมกับตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะ 5 ตัวแปร รวมเป็น 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบในนักศึกษากลุ่มรวมได้ 43.4% และ 37.6% ตามลำดับ และทำนายพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้สูงสุด 47.4% ในกลุ่มฐานะสูง ส่วนพฤติกรรมรักษาระเบียบทำนายได้สูงสุด 49.5% ในกลุ่มเพศชาย ซึ่งพบโดยรวมว่า ตัวทำนายจากผลทั้ง 4 ส่วนนี้ มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับแรก

ประการที่สี่ พบว่า นักศึกษาที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งสองด้านในปริมาณต่ำ คือ นักศึกษาชาย นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ นักศึกษาที่ท่องเที่ยวน้อย และนักศึกษามีผลการเรียนต่ำ และมักพบเป็นส่วนใหญ่ว่านักศึกษามีพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวน้อย มักจะมีพฤติกรรมรักษาระเบียบน้อยด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา นักศึกษา

นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในปริมาณต่ำกว่ากลุ่มอื่น ควรพัฒนาดังนี้
ประการแรก ควรพัฒนาลักษณะสถานการณ์ หรือทางด้านสังคม คือ พัฒนาการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนใช้เหตุผล

ประการที่สอง พัฒนาจิตลักษณะ 5 ตัวแปร โดยอาจพัฒนาทีละตัวแปร หรือพัฒนาทั้ง 5 ตัวแปรพร้อมกัน ได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มุ่งอนาคตควบคุมตนเอง เหตุผลเชิงจริยธรรม ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสุขภาพจิตดี

ABSTRACT

Title of Thesis : Psycho-Social Correlates of Ecotourist Behavior in University Students
Author : Nipaporn Chodsudsanae
Degree : Master of Arts (Social Development)
Year : 2002

This correlational study aims at examining the antecedents of ecotourist behavior in university students. There are two major objectives. First to find the important situational and psychological correlates of two aspects of ecotourist behavior, i.e. environmental conservation behavior and rule abiding behavior of students while taking tours. Secondly, to identify the types of students who show undesirable touring behaviors.

The sample consists of 400 sophomore and junior students from environmentally related and non-related majors in 2 universities in Bangkok and the vicinity. The students responded to sets of questionnaires assessing 13 variables, mostly employing summated rating method, each with high item discrimination powers and high test reliability. There were 6 research hypotheses which were tested by analyzing the data, using 3 way ANOVA and the Multiple Regression Analysis on the total sample as well as the subsamples classified by some bio-social and background variables.

There are 4 major research findings.

First, students who were in one or more of these 5 favorable situations, i.e. received high love and reasoning child-rearing practices, having high parental modeling, received more information about ecotourism, or highly perceived rule-abiding norm in the touring areas, were the higher scorers on both types of behaviors under studied than their opposites. These results were evident in the total sample, and especially in two types of students namely, students with less touring activities and students with lower educational achievement.

Secondly, students who were higher on one or more of the following psychological characteristics, i.e., more knowledge about ecotourism, having highly favorable attitude

towards ecotouristic behavior, having higher moral reasoning ability, or showing more future orientation and self-control, were the higher scorers on both types of behaviors than their opposites. These results were evident in the total sample, and especially in male and provincial students.

Thirdly, 6 situational predictors, together with 5 psychological predictors could account for 43.4% and 37.6% of the variance in each of the two types of ecotouristic behavior respectively in the total sample, and could account for as high as 47.4% of the variance of environmental conservation behavior in the students from higher socioeconomic status, and 49.5% for the rule-abiding behavior in male students. The first and most important predictor found in all these 4 cases was favorable attitude towards ecotouristic behavior.

Finally, the low scorers on both types of ecotouristic behavior were 4 groups of students, namely, male, Bangkokian, students with less touring activities, and lower academic achievers.

Recommendations:

The students who showed less desirable ecotouristic behaviors, mentioned above, should receive attention on the followings.

First, their parents should be a better model and interact with them with more love and reasoning. In addition, these students should receive more information on ecotourism.

Secondly, their 5 psychological characteristics should be promoted, i.e., favorable attitudes toward ecotouristic behaviors, future orientation and self control moral reasoning ability, knowledge on ecotourism and mental health.